

Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος: Πρότυπο ιεραποστολής

/ [Ορθόδοξες Προβολές](#)

Του Κωνσταντίνου Μεταλλίδη*

Η ιστορία του Αγίου Ιωάννου, δεν έχει την αρχή της στη γέννησή του- όπως συμβαίνει με τους κοινούς ανθρώπους- αλλά ως αναπόσπαστο κομμάτι του σχεδίου του Θεού, ως βασικό μέρος στο έργο της Θείας Οικονομίας Του, πρωτοεμφανίζεται στην Παλαιά Διαθήκη, ανάμεσα σε όσα προλέγει ο προφήτης Μαλαχίας: «ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδὸν σου ἔμπροσθέν σου» (3:1, 4:4-5).

Ἐπειτα, και στην Καινή Διαθήκη γίνεται πρόρρηση για τη γέννηση και τον σκοπό της ζωής του από τον ἄγγελο προς τον πατέρα του Ζαχαρία με τα εξής: «ἔσται γὰρ μέγας ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, καὶ οἶνον καὶ σίκερα οὐ μὴ πῖη καὶ Πνεύματος Ἁγίου πλησθήσεται ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ, καὶ πολλοὺς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ

ἐπιστρέψει ἐπὶ Κύριον τὸν Θεὸν αὐτῶν· καὶ αὐτὸς προελεύσεται ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει Ἡλιοῦ, ἐπιστρέψαι καρδίας πατέρων ἐπὶ τέκνα καὶ ἀπειθεῖς ἐν φρονήσει δικαίων, ἐτοιμάσαι Κυρίῳ λαὸν κατεσκευασμένον» (Λκ. 1:15-17). Σύμφωνα με το αγγελικό μήνυμα, ο Ιωάννης θα προετοιμάσει την ἔλευση της βασιλείας του Θεοῦ και κηρύττοντας θα επαναφέρει πολλούς ἀπὸ τοὺς Ἰσραηλίτες στὸν Κύριο καὶ Θεό τους. Τὸν Ιωάννη θα μπορούσαμε νὰ τον χαρακτηρίσουμε ὡς τὸν πρῶτο (χρονικά) ιεραπόστολο τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἀφού εἶναι ὁ πρῶτος ποὺ ἀναλαμβάνει αὐτὴ τὴν μακάρια διακονία, νὰ οδηγεῖ δηλαδὴ ἀνθρώπους στὸν Χριστό.

Ὁ ιερέας Ζαχαρίας καὶ ἡ σύζυγός του Ελισάβετ «ἦσαν», κατὰ τὸν εὐαγγελιστὴ, «δίκαιοι ἀμφοτέρωθεν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, πορευόμενοι ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς καὶ δικαιοῦμασι τοῦ Κυρίου ἄμεμπτοι» (Λκ. 1:6). «Δίκαιος στὴν Ἀγία Γραφή χαρακτηρίζεται ὁ εὐσεβής, ὁ θεοφοβούμενος καὶ ἐνάρετος, ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ. Με ἐμφαση σημειώνεται ὅτι οἱ γονεῖς τοῦ Προδρόμου ἦταν εὐσεβεῖς ἀμφοτέρωθεν, καὶ οἱ δύο, ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὴν κρίση τοῦ Θεοῦ ποὺ εἶναι καρδιογνώστης»[1].

Ἡ Ελισάβετ συνέλαβε στὰ σπλάχνα τῆς τὸν Ιωάννη κατὰ θαυματουργικὸ τρόπο καθὼς, ὄχι μόνο βρισκόταν καὶ αὐτὴ καὶ ὁ ἄνδρας τῆς σὲ μεγάλη ἡλικία, ἀλλὰ σύμφωνα με τὸν Λουκά ἦταν καὶ στείρα (Λκ. 1:7). Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμάς, σχολιάζοντας τὸ θαῦμα τῆς σύλληψής του, γράφει χαρακτηριστικά: «Ὅταν δὲ πλησίαζε ἡ σύλληψή του, ὄχι ἄνθρωπος ἀλλ’ ἄγγελος πέταξε ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ λύει τὴν στείρωση τοῦ Ζαχαρία καὶ τῆς Ελισάβετ»[2].

Για τὰ νεανικά του χρόνια ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης Ἅγιος Γρηγόριος ἀναφέρει: «Επειδὴ δὲ δὲν ἦταν ἀξιὸς τοῦ ὁ κόσμος, διέμενε ἀπὸ παιδική, θὰ λέγαμε, ἡλικία συνεχῶς στὶς ἐρήμους, ζώντας βίο λιτό, ἀφρόντιστο ζώντας μόνο γιὰ τὸν Θεό, τὸν Θεό μόνο βλέποντας, τὸν Θεό καθιστώντας τρυφή του. Ζούσε... σ’ ἓνα τόπο σαν ἀνυψωμένος ἀπὸ τὴν γῆ καὶ ἐμενε στὶς ἐρήμους ἕως τὴν ἡμέρα τῆς ἀποστολῆς του πρὸς τὸν Ἰσραὴλ (Λκ. 1:80)»[3]. Παράλληλα, ὁ Guardini σχολιάζει: «Τὸ παιδί ἦταν προορισμένο νὰ ζήσει μιὰ μεγάλη καὶ πολὺ δύσκολη ζωὴ. Τὸ χέρι τοῦ Θεοῦ ἦταν πάνω του, τὸν εἶχε στέρησει ἀπὸ ὅλα ὅσα συνήθως ἀποτελοῦν τὴν καθημερινή μας ζωὴ καὶ τὸν εἶχε οδηγήσει στὴν ἐρήμο. Τώρα ζεῖ ἐκεῖ, ἀπομονωμένος, με μεγάλες στέρησεις, δυναμώνοντας τὸ πνεῦμα του, ἔχοντας ὅλες τοὺς τὶς δυνάμεις συγκεντρωμένες σὲ ὅ,τι εἶχε γιὰ κείνον ὀρίσει τὸ ἅγιο θέλημα τοῦ Θεοῦ»[4].

Στὴν ἐρήμο, λοιπόν, ζούσε ὁ Ἅγιος ἀπὸ τὰ παιδικὰ του χρόνια. Ἀσκήτευε, φορούσε ἑνδυμα ἀπὸ τρίχες καμήλας, ἡ τροφή του ἀποτελεῖτο ἀπὸ ἀκρίδες καὶ μέλι ἄγριο. Δὲν τελείωνε ὅμως ἐκεῖ τὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ γι’ αὐτόν. Ἐπρεπε νὰ κηρύξει, νὰ

ανοίξει τον δρόμο για τον Μεσσία, να βαπτίσει, να «δείξει» στους ανθρώπους τον Υιό του Θεού. Έτσι, «ἐγένετο ρῆμα Θεοῦ ἐπὶ Ἰωάννην τὸν Ζαχαρίου υἱὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἦλθεν εἰς πᾶσαν τὴν περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἅφεςιν ἁμαρτιῶν» (Λκ. 3:2-3).

Κήρυγμα λόγων και έργων

Ὅπως εὐστοχα ἔχει ειπωθεῖ: «Ἡ ιεραποστολή εἶναι ἔργο «του ποιεῖν» και «του διδάσκειν»[5].«Δεν πήγε ο Πρόδρομος στις πόλεις, ἐφθασε ὅμως ως ἐκεῖ ἡ φήμη του. Ἡ ἀσκητική του μορφή, ο δυνατός του λόγος και ἡ ἀγία ζωή του προσείλκυσαν πλήθη λαοῦ ἀπ' ὅλα τα μέρη ἀκόμη και ἀπὸ τὴν πρωτεύουσα. Τὴ μεγάλη του ἀποστολή ὑπηρετοῦσε και ἡ ὅλη του ἐμφάνιση· ἦταν και αὐτὴ ἓνα κήρυγμα

μετανοίας. Σε ολόκληρη τη χώρα διαδόθηκε η είδηση ότι στην έρημο της Ιουδαίας ζούσε ένας ασκητής που η γλώσσα του θύμιζε τους μεγάλους προφήτες και η ζωή του φώτιζε σαν αναμμένος δαυλός στο πυκνό ηθικό σκοτάδι»[6].

Τι κήρυττε;

Ας αφήσουμε τον Άγιο Κύριλλο αρχιεπίσκοπο Αλεξανδρείας να μας πληροφορήσει: «Ετοιμασθείτε να υπακούσετε σε ό,τι θα θελήσει να νομοθετήσει ο Χριστός, αποτραβήξτε τις καρδιές σας από την σκιά του νόμου, βάλτε τέρμα στους τύπους, απαλλαχθείτε από τα διεστραμμένα φρονήματά σας»[7].

Ποιος ήταν;

Όταν τον ρώτησαν οι απεσταλμένοι των Φαρισαίων, αυτοσυστήθηκε: «ἐγὼ» εἶμαι «φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, εὐθύνετε τὴν ὁδὸν Κυρίου, καθὼς εἶπεν Ἡσαΐας ὁ προφήτης» (Ιω. 1:23). Ας παραθέσουμε ὅλο τον διάλογο:

«Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου, ὅτε ἀπέστειλαν οἱ Ἰουδαῖοι ἐξ Ἱεροσολύμων ἱερεῖς καὶ Λευίτας ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτόν· σὺ τίς εἶ; καὶ ὡμολόγησε, καὶ οὐκ ἠρνήσατο· καὶ ὡμολόγησεν ὅτι οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ Χριστός· καὶ ἠρώτησαν αὐτόν· τί οὖν; Ἡλίας εἶ σύ; καὶ λέγει· οὐκ εἰμί. ὁ προφήτης εἶ σύ; καὶ ἀπεκρίθη, οὐ· εἶπον οὖν αὐτῷ· τίς εἶ; ἵνα ἀποκρισὶν δῶμεν τοῖς πέμψασιν ἡμᾶς· τί λέγεις περὶ σεαυτοῦ; ἔφη· ἐγὼ φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, εὐθύνετε τὴν ὁδὸν Κυρίου, καθὼς εἶπεν Ἡσαΐας ὁ προφήτης. καὶ οἱ ἀπεσταλμένοι ἦσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων· καὶ ἠρώτησαν αὐτόν καὶ εἶπον αὐτῷ· τί οὖν βαπτίζεις, εἰ σὺ οὐκ εἶ ὁ Χριστὸς οὔτε Ἡλίας οὔτε ὁ προφήτης; ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰωάννης λέγων· ἐγὼ βαπτίζω ἐν ὕδατι· μέσος δὲ ὑμῶν ἕστηκεν ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. αὐτός ἐστιν ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν, οὗ ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἄξιος ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος. Ταῦτα ἐν Βηθανίᾳ ἐγένετο πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου ἦν Ἰωάννης βαπτίζων» (Ιω. 1:19-28).

Αξιοσημείωτο στο κήρυγμα, στο έργο και στην όλη παρουσία του Ιωάννου είναι όχι μόνο ότι μνημονεύεται από τους προφήτες αλλά, κυρίως, ότι το κήρυγμά του δεν απευθύνεται αποκλειστικά στους Ιουδαίους· αγκαλιάζει όλον τον κόσμο, σύμφωνα με το ρηθέν υπό του Ησαΐα και μνημονευθέν υπό του Ευαγγελιστή Λουκά «καὶ ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ» (Λκ. 3,6). Ἦρθε να ευαγγελίσει, - επιτρέψτε μου την έκφραση- να «ιεραπο-στολίσει» οικοδομώντας και προετοιμάζοντας τον λαό· ήρθε να διακηρύξει το χαρούμενο άγγελμα για τον ερχομό του Μεσσία, να συνεχίσει την αγγελική δοξολογία εκείνης της χαριτωμένης νύχτας της ενανθρωπήσεως του Σωτήρα στη Βηθλεέμ της Ιουδαίας!

Σκοπός του Αγίου Ιωάννη λοιπόν δεν ήταν μόνο να ανοίξει δρόμο για να περάσει ο Κύριος, αλλά έσπευσε να επιδείξει τον Μεσσία ανάμεσα στους ψευτομεσσίες των προηγούμενων και των νεότερων γενεών. Αυτή είναι σήμερα αλλά και σε κάθε εποχή η προσπάθεια των ιεραποστόλων. Ἦρθε ο προφήτης, ο Πρόδρομος, ο άνθρωπος της Παλαιάς και της Καινής Διαθήκης, ο αναγνωρισμένος και αποδεκτός από τους ανθρώπους να φωνάξει το αποκαλυπτικό εκείνο «ἴδε», συναντώντας τον Ιησού. «ἴδε ὁ ἄμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. οὗτός ἐστι περὶ οὗ ἐγὼ εἶπον· ὀπίσω μου ἔρχεται ἀνὴρ ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. κἀγὼ οὐκ ᾔδην αὐτόν, ἀλλ’ ἵνα φανερωθῇ τῷ Ἰσραὴλ, διὰ τοῦτο ἦλθον ἐγὼ ἐν τῷ ὕδατι βαπτίζων» (Ιω. 1:29-31). Ἦρθε για να οδηγήσει τους μαθητές του κοντά στον Χριστό, όπως μαρτυρεί το παρακάτω περιστατικό: «Τῇ ἐπαύριον πάλιν εἰστήκει ὁ Ἰωάννης καὶ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο, καὶ ἐμβλέψας τῷ Ἰησοῦ περιπατοῦντι λέγει· ἴδε ὁ ἄμνὸς τοῦ Θεοῦ. καὶ ἤκουσαν αὐτοῦ οἱ δύο μαθηταὶ λαλοῦντος, καὶ ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ» (Ιω. 1:35-36). Κι όταν έπειτα τον πληροφορήσαν πως ο κόσμος πηγαίνει στον Ιησού και όχι σε αυτόν, τότε χωρίς ιδιοτέλεια, εγωισμό, φθόνο ή οποιοδήποτε άλλο αρνητικό συναίσθημα, πλήρως υποταγμένος στο σχέδιο του Θεού, απάντησε με ιλαρότητα: «οὐ δύναται ἄνθρωπος λαμβάνειν οὐδέν, ἐὰν μὴ ᾗ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. αὐτοὶ ὑμεῖς μοι μαρτυρεῖτε ὅτι εἶπον· οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ Χριστός, ἀλλ’ ὅτι ἀπεσταλμένος εἰμὶ ἔμπροσθεν ἐκείνου. ὁ ἔχων τὴν νύμφην νυμφίος ἐστίν· ὁ δὲ φίλος τοῦ νυμφίου, ὁ ἐστηκὼς καὶ ἀκούων αὐτοῦ, χαρᾷ χαίρει διὰ τὴν φωνὴν τοῦ νυμφίου. αὕτη οὖν ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ πεπλήρωται. ἐκείνον δεῖ αὐξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλαττοῦσθαι» (Ιω. 3:23-30).

Το παράδειγμα του Ιωάννου ωθεί τον Άγιο Γρηγόριο τον Παλαμά να σχολιάσει: «Όχι μόνο με λόγια αλλά και με έργα φανέρωσε σε όλους ο Ιωάννης τον Ιησού, τον βάπτισε, τον έδειξε με το δάκτυλό, τον συνέστησε στους μαθητάς του και μαρτύρησε με όλα, ότι αυτός είναι ο Υιός του Πατρός, ο αμνός του Θεού, ο νυμφίος των ψυχών που προσέρχονται σ’ αυτόν,... προσφέρει και χαρίζει τον αγιασμό. Αφού δε έτσι ετοίμασε την οδό του κατά την πρόρρηση του Ζαχαρίου και

τέλεσε όλα εκείνα για τα οποία αποστάλθηκε και προέτρεψε και έγινε βαπτιστής στον Ιορδάνη, παραχωρεί στο Χριστό την παραίνεση και διδασκαλία προς τους συναθροισμένους και αναχωρεί από το πλήθος, παραδίδοντάς τους στον Κύριο»[8]. Συνεπώς, ο άγιος διδάσκει και σε εμάς – όποιους και με όποιον τρόπο ασχολούνται με το έργο του ευαγγελισμού – ότι το έργο δεν είναι δικό μας αλλά του Θεού και Αυτόν είναι ανάγκη να αγαπούν οι ευαγγελιζόμενοι, με Αυτόν να συνδέονται, Αυτόν τα πιστεύουν και να εμπιστεύονται.

Ωστόσο, και μετά τη διακριτική αποχώρησή του από το προσκήνιο του κηρύγματος, ο Ιωάννης συνεχίζει το έργο του. Ελέγχει τον Ηρώδη για την ακόλαστη και φιλήδονη ζωή του, για την γυναίκα του αδελφού του που την είχε πάρει δική του. Εξαιτίας της αυστηρής αυτής κριτικής που άσκησε με παρρησία προς το πρόσωπο του βασιλιά συλλαμβάνεται και φυλακίζεται. Αποκτά εχθρούς την παμπόνηρη Ηρωδιάδα και την κόρη της Σαλώμη, οι οποίες εκμεταλλευόμενες την ανθρώπινη αδυναμία του Ηρώδη καταφέρνουν να ζητήσουν και να πάρουν το κεφάλι του Αγίου «ἐπὶ πίνακι» (Ματθ. 14:11).

Ο Θεάνθρωπος Ιησούς, ο παντογνώστης, επαίνεσε τον Ιωάννη, αναδεικνύοντας την προσωπικότητα, αλλά και το όλο έργο του με την εξής θαυμαστή φράση: «ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἐγήγερται ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μείζων Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ.» (Ματθ. 11:11).

Σήμερα (24 Φεβρουαρίου) η Εκκλησία μας τιμά την πρώτη και τη δεύτερη εύρεση της τίμιας κεφαλής του αγίου ενδόξου προφήτου Προδρόμου και βαπτιστού Ιωάννου. Όπως μας πληροφορεί ο Άγιος Νικόδημος, η μεν πρώτη πραγματοποιήθηκε στον οίκο του Ηρώδη από δύο μοναχούς, οι οποίοι πήγαιναν να προσκυνήσουν τον τάφο του Ιησού στα Ιεροσόλυμα, ενώ η δεύτερη επετεύχθη στην πόλη Έμεσα από τον αρχιμανδρίτη Μάρκελλο το 431 μ.Χ[9].

Εν κατακλείδι, αξίζει να παραθέσουμε την όμορφη και διδακτική προτύπωση που επιχειρεί ο Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς λέγοντας: «Γι' αυτό και ο Πρόδρομος και βαπτιστής του Σωτήρος, αποκόπηκε στην κεφαλή αγωνιζόμενος υπέρ της αρετής, ο οποίος δεν ήταν μόνο πρόδρομος του Χριστού, αλλά και της Εκκλησίας του και της δικής μας πολιτείας μάλιστα, αδελφοί. Εκείνος γεννήθηκε από στείρα γυναίκα, την Ελισάβετ, και εμείς γεννηθήκαμε από την Εκκλησία εξ εθνών, για την οποία έχει γραφή “χαροποιήσου, στείρα, που δεν γέννησες, βγάλε δυνατή φωνή και φώναξε εσύ που δεν δοκίμασες ωδίνες διότι περισσότερα είναι τα τέκνα της ανύπανδρης παρά εκείνης που έχει άνδρα” (Ησ. 54:1). Εκείνον μετά την γέννηση κατεδίωκε με φονική μανία ο βρεφοκτόνος Ηρώδης, πολεμώντας και εκείνον λόγω του μίσους προς τον Χριστό, αλλά αυτός βρήκε καταφυγή στην έρημο... Επιτίθεται και εναντίον μας μετά την πνευματική γέννηση ο νοητός Ηρώδης, διώκοντας και

αυτός τελευταίως τον Χριστό εξ αιτίας μας»[10].

Στις 24 Φεβρουαρίου εκάστου έτους τιμάται η πρώτη και η δεύτερη εύρεση της τίμιας κεφαλής του αγίου ενδόξου προφήτου Προδρόμου και βαπτιστού Ιωάννου.

Ἀπολυτίκιον Ἦχος δ΄. Ταχύ προκατάλαβε.

Ἐκ γῆς ἀνατείλασα ἡ τοῦ Προδρόμου κεφαλή, ἀκτῖνας ἀφίησι τῆς ἀφθαρσίας, πιστοῖς τῶν ἰάσεων· ἄνωθεν συναθροίζει, τὴν πληθύν τῶν Ἀγγέλων, κάτωθεν συγκαλεῖται, τῶν ἀνθρώπων τό γένος, ὁμόφωνον ἀναπέμψαι, δόξαν Χριστῷ τῷ Θεῷ.

[1] Στεργίου Σάκκου, Ερμηνεία στο κατά Λουκάν Ευαγγέλιο, εκδ.«Χριστιανική Ελπίς», τ. 1, Θεσσαλονίκη 2008, σ. 33.

[2] Βενεδίκτου Ιερομονάχου, Παλαμικόν ταμείον, εκδ.«Συνοδία Σπυρίδωνος ιερομονάχου», Άγιον Όρος 2007, σ. 832.

[3] Βενεδίκτου Ιερομονάχου, Παλαμικόν ταμείον, εκδ.«Συνοδία Σπυρίδωνος ιερομονάχου», Άγιον Όρος 2007, σ. 833.

Παρασκευάς Ζωγράφου, Κηρύγματα αλήθειας και ζωής, τ. 5, Αθήνα 2003, σ. 58.

[4] Romano Guardini, Ο Κύριος, έκδ.«Δαμασκός», 1983, σ. 27.

[5] Σάββα Ηλιάδη, Ο Τίμιος Πρόδρομος και η χαρά της ιεραποστολής, <https://antexoume.wordpress.com/2015/10/10>.

[6] Στεργίου Σάκκου, Ερμηνεία στο κατά Λουκάν Ευαγγέλιο, εκδ.«Χριστιανική Ελπίς», τ. 1, Θεσσαλονίκη 2008, σ. 137.

[7] Κυρίλλου Αλεξανδρείας, Εις Λουκάν, PG 72, 512B.

[8] Βενεδίκτου Ιερομονάχου, Παλαμικόν ταμείον, εκδ.«Συνοδία Σπυρίδωνος ιερομονάχου», Άγιον Όρος 2007, σ. 834.

[9] Νικοδήμου Αγιορείτου, Συναξαριστής, εκδ.«Ορθόδοξος Κυψέλη», τ. 3, Θεσσαλονίκη 2002, σ. 315.

[10] Βενεδίκτου Ιερομονάχου, Παλαμικόν ταμείον, εκδ.«Συνοδία Σπυρίδωνος ιερομονάχου», Άγιον Όρος 2007, σ. 836.

***Ο Κωνσταντίνος Μεταλλίδης είναι πτυχιούχος του τμήματος ποιμαντικής και κοινωνικής Θεολογίας του Α.Π.Θ, κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος στον τομέα της Εκκλησιαστικής Ιστορίας και υποψήφιος διδάκτορας. Συμμετέχει στο διοικητικό συμβούλιο της Αδελφότητάς μας από το 2012 και είναι ένας εκ των υπευθύνων της αποθήκης μας στο Φίλυρο που έχει σκοπό την αποστολή ανθρωπιστικής βοήθειας, κυρίως στις χώρες της Αφρικής.**

Εκ του ιστοτόπου Αδελφότητος Ορθοδόξου Εξωτερικής Ιεραποστολής